

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä lokakuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta (HE 151/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- finanssisihteeri Veli Auvinen, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tulliyli tarkastaja Markus Teräväinen, Tulli
- ryhmäpäällikkö Eeva Saari, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- pääjohtaja Pekka Puska ja erikoistutkija Esa Österberg, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- toimitusjohtaja Elina Ussa, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen tavoitteena on lisätä valtion verotuloja. Esityksen tavoitteena on myös alkoholihaittojen vähentäminen koko väestön osalta. Pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan alkoholin ja tupakan haittojen ehkäisemiseksi niiden verotusta kiristetään mahdollisuuksien mukaan matkustajatuonti ja laittomien markkinoiden kehitys huomioon ottaen.

Hallituksen viime kevään kehysriihessä päätetyn alkoholiveron korotuksen seurauksena verokertymän arvioitiin kasvavan noin 125 miljoonaa euroa. Esityksen perustelujen mukaan kasvaneen matkustajatuonnin samoin kuin alkuvuo-

den 2013 aikana tapahtuneen veropohjan pienentymisen takia nyt ehdotettu korotus on noin puolet aiemmin päätetystä ja kertymän kasvu noin 63 miljoonaa euroa.

Kaikkien alkoholijuomien verorasitus nousee ehdotuksen mukaan euromääräisesti yhtä paljon suhteessa juomien sisältämään puhtaaseen alkoholiin. Oluen ja käymisteitse valmistettujen juomien alkoholiveroa korotetaan 8,2 prosenttia, viinien noin 8,6 prosenttia ja väkevien alkoholijuomien noin 5,3 prosenttia. Veronkorotusten seurauksena alkoholijuomien hinnat nousevat keskimäärin 2,3 prosenttia, ja hintamuutoksen

arvioidaan jakautuvan suhteellisen tasaisesti eri juomaryhmille.

Viime vuosina tehtyjen maltillisten veronkorotusten seurauksena vuotuinen alkoholiveron tuotto on lisääntynyt yhteensä lähes 400 miljoonaa euroa ja alkoholin kokonaiskulutus on vähentynyt vuoden 2007 10,5 litrasta 9,6 litraan (2012) absoluuttista alkoholia asukasta kohti laskettuna. Samanaikaisesti tilastoimaton kulutus on pysynyt vakaana (1,9 litraa). Matkustajatuonnin osuus on arviolta 17 prosenttia absoluuttisen alkoholin kokonaiskulutuksesta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erilaiset alkoholihaitat ovat kokonaiskulutuksen laskiessa merkittävästi vähentyneet. Rattijuopumusten ja poliisiin kotihälytysten vähenemisen lisäksi alkoholisairauksien vuodeosastohoidot ovat vähentyneet 12 prosenttia. Vuonna 2007 alkoholisairauksiin ja myrkytyksiin kuoli 2 184 suomalaista. Vuonna 2011 vastaavien kuolemien määrä oli pienentynyt 280 kuoleamalla. Samana ajanjaksona päihtyneenä väkivaltaan ja tapaturmaan kuolleiden määrä väheni noin 1 000 kuolleesta noin 850 kuolleeseen.

Alkoholihaittakustannusten suurin osuus aiheutuu sosiaalihuollon kustannuksista (224—266 milj. euroa, v. 2010). Alkoholiehtoiset järjestysten ja turvallisuuden ylläpidon kustannukset olivat noin 233 miljoonaa euroa. Eläkkeiden ja sairauspäivärahojen haittakustannukset olivat 182—271 miljoonaa euroa ja oikeusjärjestelmän ja vankeinhoidon noin 131—139 miljoonaa euroa. Erikoissairaanhoidosta, perusterveydenhuollon vuodeosastohoidosta ja avohoidosta aiheutuvat kustannukset olivat 81—136 miljoonaa euroa (THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2012).

Tullin antamien tietojen mukaan matkustajatuonti on valvonnassa tehtyjen havaintojen perusteella selvästi kasvanut keväästä 2013 lähtien. Yhtenä tuontimäärien kasvua selittävänä tekijänä on tuotu esiin laivayhtiöiden markkinointien ennakkotilaukset, jotka ovat mahdollistaneet suurten alkoholimäärien tuonnin myös ilman autoa matkustaville. Tulli on sitemmin puuttunut näihin ennakkotilaukseenkäytäntöihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että Tullin voimavarat turvataan sekä matkustajatuonnin että ulkomailta internetin kautta tilattavien alkoholijuomien tuonnin laillisuuden valvomiseksi.

Matkustajatuonnin volyymin kehitystä on edelleen syytä seurata tarkasti. Muutosten arvioinnissa on otettava huomioon, että veronkorotukset ovat vähentäneet alkoholijuomien kotimaista myyntiä arviolta 4—5-kertaisesti matkustajatuonnin lisääntymistä enemmän. Alkoholin käyttöön liittyvät välittömät haittakustannukset ovat yhteensä noin 1,3 miljardia euroa, josta noin miljardi euroa tulee valtion ja kuntien maksettavaksi. Valiokunnan käsityksen mukaan maltillisten veronkorotusten jatkaminen on perusteltua, koska näin toteutettuna korotukset johtavat alkoholin kokonaiskulutuksen ja alkoholin aiheuttamien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähenemiseen.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Annika Saarikko /kesk
jäs.	Johanna Jurva /ps	Hanna Tainio /sd
	Laila Koskela /ps	Anu Urpalainen /kok
	Merja Kuusisto /sd	Anu Vehviläinen /kesk (osittain)
	Sanna Lauslahti /kok	Erkki Virtanen /vas
	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd	Pauliina Viitamies /sd (osittain).
	Lasse Männistö /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.